

Norges stilling under krigen

DEBATT

Av John Sand

Jeg takker hr. Sverre Svartkjenli for hyggelig kommentar til min artikkel her i avisen 3.12.-87. Hans oppsett gir meg anledning til ytterligere å dokumentere at Norge under den annen verdenskrig aldeles ikke tilhørte de allierte makter. Av plasshensyn må jeg innskrenke meg til følgende:

1. I sin bok «Fra 9. april til 7. juni» skriver pressekonsulent i generalstabten (1940), Birger Gotaas, side 134: «Da jeg traff general Fleischer i Harstad, visste jeg at både han og Lindbæk-Larsen var litt arge på meg. I min mangel på kjennskap til militær terminologi var jeg i en kommentar til erobringen av Bjerkvik kommet i skade for å skrive «de alliertes operasjoner» i stedet for de norske og de allierte troppers.»

2. Professor Magne Skodvin i «Mellom nøytrale og allierte» side 45. Her behandler Skodvin Norges forhold til Finland og skriver: «Her kom det Norge til gode at alliansen ikkje var formalisert og Norge difor ikkje forplikta av bindande avtalar.» (Min understr.)

3. Min debatt-motpart burde ha pusset sine briller litt bedre før han ga seg i kast med bind I av «Norge i krig», for nederst på side 478 står følgende: «Skuffelsen og bitterheten ble

ikke mindre da den engelske konge holdt sin juletale i BBC og unnlot å nevne Norge blant de allierte.» (Min understr.) Dette var altså i forbindelse med julen 1944. Som man ser er det full overensstemmelse mellom den engelske og den norske konge: Norge tilhørte ikke de allierte, idet kong Haakon som nevnt i min forrige artikkel brukte betegnelsen «de allierte» og ikke «våre allierte». Jeg tar derfor hr. Svartkjenlis anførsel om at jeg driver ordkløveri med stor ro. Med all respekt for hr. Svartkjenlis kunnskaper, så tillater jeg meg å legge noe større vekt på de to forannevnte monarkers entydige utsagn enn på hr. Svartkjenlis naive tro. Det er som motstandsmannen, prost A.E. Hedem skriver i sin bok, QVO VADIS NORVEGIA, side 97: «Det var nordmennene som i skrift og tale brukte den tilsnikende og kamuflerende betegnelse (våre allierte). Norges små stridskrefter deltok ikke i landets befrielse som militær partner og gikk derfor heller ikke inn som sådan ved delingen av krigsbytte eller ved avgjørelse av hvilke tyske festningsverker skulle bibeholdes. Den norske deltagelsen besto bare i etter hvert å overta den sivile administrasjon. Trygve Lies bok «Med England i ildlinjen» er en tilsnikelse for å skaffe Trygve Lie en fjær i hatten.

At Norge ikke tilhørte de allierte og av den grunn ikke ble tildelt krigsbytte, fremgår også av Paul Hartmanns bok BAK FRONTEN s. 253: «Spørsmålet om fordelingen av krigsbytte som ble tatt i Norge, ble drøftet (under regjeringskonferansen 7.9.1944). Etter folkeretten er det krigsmakten, dvs. de alliertes overkommando, som har rett til å beslaglegge alt krigsbytte som tas fra tyskerne. Den har fullt herredømme over dette og kan selge det og gjøre hva den vil med det. Dette er helt urimelig for Norges vedkommende, da en stor del av krigsbyttet som blir tatt i Norge fra tyskerne, er anskaffet for norske penger. At Norge ikke var krigsdeltager etter kapitulasjonen 10. juni 1940, og som følge av det ikke fikk tysk krigsbytte, fremgår også av Sverres Kjelstadlis doktoravhandling, HJEMMESTYRKENE I, side 448: «De tyske dokumenter som ble beslaglagt i Norge, var alliert krigsbytte og ble samlet inn av den allierte Document Section under britisk ledelse». (Min understr.)

Når det gjelder den avtale hr. Svartkjenli henviser til, viser jeg til statsråd Ljungbergs forklaring i Skancke-saken 27.11.1947. Ifølge Morgenbladets referat 28.11 ble Ljungberg spurt av forsvareren om det inntrådte noen forandring i forholdet mellom England og

Norge spesielt i forbindelse med en militæravtale av 28. mai 1941 som ble undertegnet av Eden og Trygve Lie. I Morgenbladet heter det videre: «Vitnet svarer at han ikke kjente til det.» Det er litt rart at den allvitende motpart ikke skal kjenne til at «militæravtalen» ble inngått for å bløffe tyskerne, og at den bare ble effektiv for forsvar av Storbritannia. Forøvrig bestemtes britisk administrasjon, kommando og operativ ledelse. Når det gjelder rettsforholdet til norske frivillige i England, henvises til OVERENSKOMSTER MED FREMMEDE MAKTER s. 44 hvor det opplyses at norske flyvere «individuellt og i enheter skal være underkastet britisk flyvåpens disiplin og lov», og domstolene skal bestå av en britisk offiser som rettens formann. Norsk advokat eller sakfører vil ikke kunne prosedere for retten». (Min understr.)

At regjeringen Nygaardsvold i eksil stod under britisk kontroll når det gjaldt lovgivning, fremgår av det anerkjente folkerettsverk Strupp – Schlochauer: WÖRTERBUCH DES VÖLKERRECHT, bind I side 499 (i oversettelse): «De britiske domstoler forbeholder seg dog å overprøve (überprüfen) eksilregjeringenes forordninger (Erlasse).»

I sitt debatt-innlegg nevner hr. Svartkjenli «Kohts legendariske ord til Bräuer: «Wir wol-

len unsere Selbständigkeit wahren». Her må jeg få opplyse at jeg har sett etter i åtte tysknorske ordbøker, bl.a. Wahrigs store verk, DEUTSCHES WÖRTERBUCH, (Bertelmann Lexikon Verlag, Wien 1972. Jeg finner ikke ordet Selbständigkeit i noen av ordbøkene. Ordet wahren forekommer heller ikke i tysk språk, unntatt som flertallsform for die Ware, som betyr vare. Men forklaringen er kanskje den at tyske filologer ikke kan sin tysk. For tysk er jo et vanskelig språk. Her kommer jeg i hu nordmannen som etter endt besøk i Frankrike ble spurt av en venn om han ikke ble brydd med fransken. «Nei, svarte han, men franskmennene ble veldig brydd.»

Det er et gammelt godt ord-språk som sier at selvros stinker. Derfor unnlater jeg å nevne noe om mine kvalifikasjoner. Jeg vet at Nationens lesekrets i hovedsak består av intelligente mennesker som nok lett vil kunne bedømme hvem som tror og hvem som vet i de her berørte spørsmål.

Den påståtte «fortsettelseskrig» etter at general Ruge hadde etterkommet regjeringens ordre om kapitulasjon, vil jeg komme tilbake til i en separat artikkel.

Tilslutt ønsker jeg både min debatt-motstander og Nationens øvrige lesere alt godt i det nye år.